

Головний редактор
КАТЕРИНА РИБАЛКО
Редакційна колегія:
ВІРА АГЕСЬВА
НЕЛЛІ БОНДАРЕНКО
МИКОЛА ІЛЬНИЦЬКИЙ
ОЛЕСЯ КОВАЛЬЧУК
ГАЛИНА КОРИЦЬКА
ОЛЕНА КОТУСЕНКО
ЛАРИСА МАСЕНКО
ЛЮБОВ МАЦЬКО
ВОЛОДИМИР МЕЛЬНИЧАЙКО
РАЇСА МОВЧАН
АНТОНІНА МОВЧУН
СЕРГІЙ ОМЕЛЬЧУК
ГАННА ОНКОВИЧ
ВОЛОДИМИР ПАНЧЕНКО
МАРІЯ ПЕНТИЛЮК
ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРІВ
ОЛЬГА СЛОНОВСЬКА
ВАЛЕНТИНА СОБОЛЬ
КАТЕРИНА ТАРАНІК-ТКАЧУК
КОСТАНТИН ТИЩЕНКО
ЛЮДМИЛА ТКАЧ
ГАННА ТОКМАНЬ
АНАТОЛІЙ ФАСОЛЯ
ВАСИЛЬ ШУЛЯР
ІВАН ЮЩУК
Відповідальний секретар
ОЛЬГА МОСТЕПАН
Редактори відділів:
МИРОСЛАВА-МАРІЯ РИБАЛКО
ЮЛІЯ РОМАНЕНКО
РОКСАНА ХАРЧУК

dyvoslovo.com.ua
✉ dyvoslovo@ukr.net
✉ facebook.com/dyvoslovo
тел.: (044)292-41-06;
(098)606-23-81
© Дивослово, 2016.
Усі права застережено.

КИЇВ, ТОВ «РЕДАКЦІЯ
ЖУРНАЛУ «ДИВОСЛОВО»

ЗМІСТ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ

КОМПЕТЕНТНІСНЕ НАВЧАННЯ

- Лариса ВАРЗАЦЬКА. Етапи формування морфологічної компетентності учнів 5–7 класів 2
Наталія РИМАРЧУК. Службові частини мови та вигук. Узагальнення й систематизація знань (7 клас) 5

НОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

- Лідія ПІСКОРСЬКА, Тетяна ЛЮБЧИЧ. Гешталт-завдання на уроках української мови та літератури 8

НАША ШЕВЧЕНКІАНА

- Наталія ХОМЕЧА. «...А слава – заповідь моя»: Тарас Шевченко в рецепції поетів кінця ХХ – початку ХХІ століття 11
Марія ФЕДУНЬ. Західноукраїнське шевченкознавство першої половини ХХ століття на уроках літератури 17
Ірина СІТЬКОВА. Тарас Шевченко. «Давидові псалми». «Ісаїя. Глава 35» (Урок у 9 класі) 20
Тетяна БУКІША. Твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє (Урок за поезією «Заповіт») 25
Марія БРАТУСЬ. Лінгвокраїнознавчий аспект вивчення творчості Тараса Шевченка на заняттях з української мови як іноземної 28
Лариса МАКАРЕНКО. Нестандартні форми контролю знань за творчістю Кобзаря (9 клас) 31

МОВОЗНАВСТВО

- Віталій РАДЧУК. Як перекласти поетичне «ледъ-ледъ»? 33
Христина КАРПОВЕЦЬ. До питання про асиміляцію за місцем і способом творення 38
Ольга КУЛАКІВСЬКА. Зауваги щодо доцільності вживання деяких іншомовних слів 40

Повернуті імена

- Олена КУМЕДА. Пантелеїмон Куліш: письменник, етнограф, мовознавець 42

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО І КОМПАРАТИВІСТИКА

- Василь ПАХАРЕНКО. Міфотворча місія геніального мистецтва 47

БІБЛІОТЕЧКА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

- Наталія ВІВЧАРИК. Григор Лужницький: митець, який назавжди залишився українцем 54

- Григор ЛУЖНИЦЬКИЙ. Дитина 60

РЕЦЕНЗІЇ

- Олена БОНДАРЕВА. Реалістичні барви модерну 62

НОВОЧАСНА ЛІТЕРАТУРА

- Галина КРУК. Поезії 63

Творчість наших читачів

- Ірина ГОНЧАРЕНКО. «Який прозорий ранок цей...» 27

- МИСТЕЦЬКА ВІТАЛЬНЯ Ольги ЗАВАЛЬНЮК. 3-тя стор. обкл.

РЕАЛІСТИЧНІ БАРВИ МОДЕРНУ

ЖИГУН С. Лабіринти і горизонти українського неореалізму: монографія / С. Жигун. – К.: Бізнесполіграф, 2015.

З перспективи ХХI ст. ми вдивляємося у процеси, які маркували українську культуру сто років тому: каталогізуємо імена, переосмислюємо процеси та наслідки, під новим кутом зору перечитуємо давно знайомі тексти – і вони відкриваються нам неочікуваними барвами, породжуючи нові інтерпретації й концепції. Монографія Сніжані Жигун «Лабіринти і горизонти українського неореалізму» демонструє, що справжня літературознавча рецепція української літератури першої третини ХХ ст. ще на тривалий час не буде вичерпною й усталеною. Авторка книжки пропонує власну концепцію становлення і розвитку українського неореалізму, розглядаючи цю стильову течію не як альтернативу національній версії модернізму, а як один із його інтелектуальних проектів.

Побутування терміна «неореалізм» в українському літературознавстві доволі поліваріативне. Він використовується і для означення останнього етапу розвитку реалізму XIX ст. і реалізму ХХ ст., і як окреме явище у літературі другої половини ХХ ст., течія модернізму. Це питання лише на перший погляд має суто теоретичне значення, адже насправді віднесення тексту до певного напряму впливає на його інтерпретацію та оцінку. Тому визначення обсягу поняття «неореалізм» є актуальним завданням українського літературознавства.

Дослідження С. Жигун послідовно та аргументовано розкриває неореалізм як органічну течію модернізму. Така пропозиція не є цілком новою, адже подібну думку висловлювали Й. В. Пахаренко, і Р. Мовчан. Утім саме С. Жигун уперше цілісно аналізує художню систему неореалізму як течії модернізму. Продемонструвавши важливість методологічно правильного вибору текстового матеріалу, авторка спирає свій погляд на творчості літературної групи «Ланка» (В. Підмо-

гильний, Б. Антоненко-Давидович, Г. Косинка, Є. Плужник, М. Галич, Т. Осьмачка).

Дослідниця формулює гіпотезу: неореалізм зберігає реалістичний тип творчості в естетичній системі модернізму, є реакцією на ранній модернізм, зокрема імпресіонізм, а його український варіант розвивали прозаїки групи «Ланка».

Відтак у наступних двох розділах С. Жигун розглядає художню систему неореалізму, досліджуючи його художній світ і техніку письма, переконливо стверджуючи поєднання в ньому реалістичних і модерністських принципів та концептів. Скажімо, структура художнього часу неореалізму відповідає реалістичній: щасливе минуле й несправедлива сучасність; наявність художній простір є цілком модерністським – це маленький, замкнений світ кімнат у хаотичних містах, де герої почиваються самотніми й покинутими. Персонажі неореалізму не перетворюють світ, як це було в реалістичних творах, вони – жертви нового часу і простору, як і герої модернізму.

Подвійну природу має і техніка: неореалісти звертаються до прихованого наратора, що об'єктивізує суб'єктивність фокалізованого героя, з-поміж оповідних способів частіше обирають гносеологічний та ідеологічний типи, виказуючи

зорієнтованість на умоглядні моделі, але все це найчастіше постає у традиційних для реалізму жанрових параметрах (психологічних оповіданнях, новелах, повістях).

С. Жигун повертається до своєї гіпотези, аби уточнити питання: неореалізм є течією модернізму чи, може, це окремий напрям, що існує паралельно з ним? Авторка оглядає українську реалістичну літературу ХХ ст., виокремивши в ній дві парадигми: твори, що актуалізують соціальну детермінацію світу, і ті, котрі інкорпорують модерністські принципи. Порівнявши їх із художньою системою неореалізму, робить висновок про неможливість об'єднувати реалістичні явища ХХ ст. під назвою «неореалізм» (вважаючи його напрямом) через різну природу цих явищ. Крім того, вона наполягає на дискретності розвитку неореалізму в 1930-х рр., а відголоски його спостерігає у творчості Б. Антоненка-Давидовича пізнього періоду.

Свою концепцію дослідниця обґрунтovує, звертаючись до ідей Д. Чижевського, Ю. Шевельова, Д. Лихачова, І. Смирнова. Однак, аналізуючи художній матеріал, вдається і до численних контекстуальних методологій, зокрема постколоніальних, гендерних, марксистських студій. Авторка монографії ефективно демонструє відмінність неореалізму від «пролетарського реалізму» і неможливість об'єднувати їх під однією назвою.

Монографія С. Жигун – оригінальне, самостійне дослідження, актуальність, наукова новизна та практичне значення якого не підлягають сумніву. Головне – ця розвідка спонукає перечитувати яскраві й самобутні тексти і відшукувати в них нові смисли. Власне, заради цього й пишуть літературознавчі праці...

Олена БОНДАРЕВА,
доктор філологічних наук,
професор